

*Управління освіти і науки
Миколаївської обласної державної адміністрації*

**Миколаївський обласний Центр туризму, краєзнавства та
екскурсій учнівської молоді**

Коломієць Р.Ф.,
методист вищої
категорії МОЦТКЕ УМ,
керівник гуртка
«Юні музеєзнавці»;
Євдокимова В.С., керівник
гуртка «Юні музеєзнавці»

Юні музеєзнавці

Навчальна програма

Миколаїв, 2010

«Затверджено»

Науково-методичною радою
Миколаївського обласного
Інституту післядипломної
педагогічної освіти
протокол №4 від 25.11.2010

Навчальна програма краєзнавчого гуртка «Юні музеєзнавці»

Підготувала: Коломієць Р.Ф., методист вищої категорії, керівник гуртка «Юні музеєзнавці» Миколаївського обласного Центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді, м. Миколаїв, вул. Севастопольська, 63, тел. 36-12-19

Запропонована програма розрахована на здобуття знань з історії, топоніміки, етнографії, культури через знайомство і вивчення музеєзнавства як предмета, вивчення музейних експонатів, вміння збирати предмети, обліковувати, шифрувати історичні пам'ятки через пізнання особливостей експедиційної та пошуково-дослідницької роботи.

Програма рекомендована вчителям, керівникам краєзнавчих гуртків, методистам краєзнавчого напрямку.

Коректор: Риженков А.В., заступник директора з методичної роботи МОЦТКЕ УМ

Відповідальний за випуск: Горбова Т.О., директор Миколаївського обласного Центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді.

Рецензенти: Хаєцький О.П., кандидат історичних наук, доцент Інституту історії та права МДУ ім. В.О.Сухомлинського;

Гаврилова І.В., старший науковий співробітник Миколаївського обласного краєзнавчого музею.

Комп'ютерний набір: Коломієць Р.Ф., методист вищої категорії МОЦТКЕ УМ

Пояснювальна записка

Програма «Юні музеєзнавці» має на меті сформувати нові для вихованців навички по вивченню музейної справи, здобуття ними знань з історії рідного краю, етнографічних особливостей Миколаївщини. Через знайомство і вивчення музейних предметів, розвинути вміння дітей збирати, обліковувати, шифрувати історичні і культурні пам'ятки шляхом оволодіння цікавою експедиційною та пошуково-дослідницькою роботою.

Програма допоможе поглибити знання шкільної програми з історії, літератури, українознавства, географії, топоніміки через вивчення музейної культури та розвиток самостійного мислення. Аналізувати історичні події за допомогою дослідження предметів, що відносяться до Музейного фонду і становлять невід'ємну його частину.

Зміст програми передбачає використання різноманітних нестандартних форм роботи з дітьми :

- Лекція
- Екскурсія
- Круглий стіл
- Рольова гра
- Зустрічі з видатними людьми краю
- Ветеранами туристсько-краєзнавчої роботи
- Експедиція
- Похід
- Інтелектуальні ігри
- Семінар
- Конференція
- Вікторина

Гурткова робота передбачає засвоєння навичок і знань з опису музейних предметів, поглиблення самостійного аналізу подій історії рідного краю, виховання внутрішньої культури громадянина, формування у дітей національної гідності, поваги до інших, толерантно ставитись до людей іншої національності, вивчення гуртківцями експозиції Музею історії Миколаївського обласного Центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді та вміння готувати текст екскурсії з наступним її проведенням для дітей різного віку, збору експонатів для фондів Музею історії МОЦТКЕ УМ.

Практична частина гуртка передбачає самостійне складання текстів історичної довідки на музейний предмет, текстів тематичних екскурсій, вміння набувати знання з музейної справи, використовувати їх для подальшої пошуково-дослідницької роботи та підготовки самостійних повідомлень, творчих робіт на будь-яку тему.

Програма розрахована на учнів 8-11 класів.

Навчально-тематичний план гуртка

I-й рік навчання

№	Назва розділів і тем	Кількість годин			
		Всього	Теоретичних	Практичних	
				У приміщенні	На місцевості
1.	Вступне заняття. Предмет музеєзнавчого краєзнавства	4 (2)	4 (2)		
2.	Музейна справа, її розвиток і становлення як науки	30 (20)	20 (10)	2 (2)	8 (8)
3.	Класифікація музейних джерел та їх особливості	24 (18)	14 (10)	4 (2)	6 (6)
4.	Етнографічні особливості краю	10 (8)	4 (4)	2 (2)	4 (2)
5.	Краєзнавчий пошук як основа діяльності музею закладу освіти	16 (10)	8 (4)	2 (2)	6 (4)
6.	Музей закладу освіти та його особливості	20 (12)	12 (6)	8 (6)	
7.	Фондова робота – це життя музею	28 (18)	16 (10)	8 (6)	4 (2)
8.	Законодавчі документи та основні види музейної діяльності	16 (10)	10 (6)	4 (2)	2 (2)
9.	Організація і проведення краєзнавчої експедиції	16 (12)	8 (6)	2 (2)	6 (4)
10.	Фізична підготовка гуртківців до участі у туристсько-краєзнавчих мандрівках.	20 (12)	6 (4)	4 (2)	10 (6)
11.	Долікарська медична допомога	8 (6)	4 (2)	2 (2)	2 (2)
12.	Проведення експедиції	24 (16)			24 (16)
	Всього:	216 (144)	106 (64)	38 (28)	72 (52)

Програма

1. Вступне заняття: (4/2 години)

- Вступний інструктаж з техніки безпеки у краєзнавчих гуртках та під час проведення екскурсій і мандрівок на місцевості. Завдання і мета гуртка «Юні музеєзнавці»(2/- год.)
- Предмет музеєзнавчого краєзнавства. (2/2 год.)

2. Музейна справа, її розвиток і становлення як науки (30/ 20 годин)

Теоретичні: (20/10 годин)

- Становлення історичного краєзнавства як науки та взаємозв'язок з музеєзнавством. (2/2 години)
- Миколаївські історики – краєзнавці: М.Аркас, Ф.Т.Камінський, Ю.С.Крючков. (2/- години)
- Туристсько – краєзнавчі можливості Миколаївщини. (2/2 години)
- Краєзнавство і туризм – шляхи поповнення музейного фонду Музею історії Миколаївського обласного Центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді. (2/2 години)
- Періодичні видання про розвиток туризму і краєзнавства на Миколаївщині. (2/- години)
- Заснування державних музеїв на Миколаївщині. (2/2 години)
- Музейна збірка – це основа музею. (2/- години)
- Систематизація музейної збірки – основа для будь – якої екскурсії. (2/2 години)
- Життя та діяльність Миколаївських колекціонерів: С.І.Гайдученка та М.П.Леонтовича. (2/- години)
- Пам'ятки природи та їх охорона на Миколаївщині. (2/- години)

Практичні: (10 годин)

- Підготовка вікторини на тему: “Значення «Червоної книги» Миколаївської області у житті людини. (2/2 години)
- Екскурсія до Миколаївської державної обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О.Гмирьова та робота з матеріалами краєзнавчого відділу (2/2 години)
- Зустріч з працівниками обласного краєзнавчого музею за темою: «Першозасновники Миколаївського обласного музею». (2/2 години)
- Музей історії Миколаївського обласного Центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді. (2/2 години)
- Круглий стіл вихованців краєзнавчого гуртка «Юні музеєзнавці» з учнями гуманітарної гімназії № 2 на тему: «Особливості музейної збірки музеїв при навчальних закладах освіти». (2/2 години)

3. Класифікація музейних джерел та їх особливості. (24/18 години)

Теоретичні: (14/ 10 годин)

- Письмові джерела та їх значення для вивчення історії краю. (2/2 години)
- Речові джерела як основа створення музею. (2/2 години)
- Археологічні джерела. Поселення епохи фінальної бронзи «Дикий Сад». (2/- години)
- Образотворчі джерела – важлива віха у висвітленні історичних подій краю. (2/2 години)
- Усні джерела та їх значення у вивченні Миколаївщини. (2/- години)
- Топонімічні джерела та їх особливості. (2/2 години)
- Геральдичні джерела у вивченні історії Миколаївщини. (2/2 години)

Практичні: (10/8 годин)

- Екскурсія до Миколаївського обласного музею та знайомство з музейною збіркою (2/ 2 години)

- *Особливості музейної збірки музею пожежників в управлінні МЧС. (2/2 години)*
- *Екскурсія до музею флоту та знайомство з писемними джерелами. (2/2 години)*
- *Історичне значення археологічних джерел. Екскурсія до музею Інституту історії та права МДУ ім.. В.О.Сухомлинського (2/- години)*
- *Образотворчі джерела Миколаївського художнього музею ім.. В.В.Верещагіна. (2 години)*

1. Етнографічні особливості краю (10/8 годин)

Теоретичні: (4/ 4 години)

- Заселення Миколаївщини (2/2 години)
- Календарні свята на Миколаївщині (2/2 години)

Практичні (6/4 годин)

- Родинно – побутові традиції та обряди (2 години)
- Особливості розвитку народних промислів. Зустріч з народною майстринею української вишивки. (2 години)
- Зустріч з народним майстром – гончаром - Байбородіним (2/- години)

2. Краєзнавчий пошук як основа діяльності музею закладу освіти (16/10 годин)

Теоретичні: (8/ 4 годин)

- Пошукова робота, її мета і завдання в шкільному музеї. Краєзнавчий пошук та шляхи збору музейних предметів. (2/2 години)
- Пам'ятники та пам'ятні місця міста Миколаєва, пов'язані з подіями Другої світової війни. Складання описів пам'ятників. (2/- години)
- Становлення туристсько-краєзнавчої роботи в області. (2/- години)

- Значення документальної бази для розвитку музейної збірки. (2/2 години)

Практичні: (8/6 годин)

- Пошук працівників колишньої туристсько-екскурсійної станції у Миколаєві. (2/2 години)
- Педагоги позашкільного закладу, учасники Великої Вітчизняної війни. (2/- години)
- Складання запитальників для збору свідчень та музейних предметів, що пов'язані з розвитком туристсько-краєзнавчої роботи на Миколаївщині. (2/2 години)
- Складання анкет на педагогічних працівників позашкільної освіти. (2/2 години)

3. Музей закладу освіти та його особливості. (2/12 годин)

Теоретичні: (12/6 годин)

- Заснування Музею історії Миколаївського обласного Центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді. (2/2 години)
- Вивчення витоків і розвитку туристсько-екскурсійної станції. (2/- години)
- Значення збору музейних предметів для повноцінної діяльності музею у позашкільному закладі. (2/2 години)
- Опрацювання архівних матеріалів з історії заснування туристсько-екскурсійної станції. (2/2 години)
- Вивчення матеріалів Центру, що розкривають участь районів області у проведенні масових заходів. (2/- години)
- Розвиток методичної роботи у позашкільному закладі. (2/ - години)

Практичні: (8/6 годин)

- Листування, зустрічі з колишніми педагогами з метою вивчення стану туристсько-краєзнавчої роботи в районах області у післявоєнний період. (2/2 години)
- Опрацювання періодики та збір музейних предметів цього виду джерел. (2/2 години)

- Складання довідок на музейний предмет. (2/2 години)
- Центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді. (2/- години)
- Зустріч з колишніми вихованцями)

4. Фондова робота – це життя музею (28/18 годин)

Теоретичні: (16/10 годин)

- Вивчення фондів музею – це основа всіх напрямків музейної діяльності. (4/2 години)
- Вивчення основного фонду музею позашкільного закладу (6/2 годин)
- Науково – допоміжний фонд музею. (2/2 години)
- Специфіка музейної колекції музею у позашкільному закладі освіти. (2/2 години)
- Різновиди фондової роботи та облік музейних експонатів. (2/2 години)

Практичні: (12/8 годин)

- Ведення інвентарної книги та її значення для життя музею. (2/2 години)
- Типи шифрування музейної колекції. (2/2 години)
- Складання інвентарної картотеки на музейну колекцію. (2/2 години)
- Специфіка складання алфавітної картотеки. (2/1 години)
- Тематична картотека – основа для написання тексту тематичної екскурсії. (2 години)
- Опис предметів в інвентарній книзі та їх різновиди. (2/- години)

5. Законодавчі документи та основні види музейної діяльності (16/10 годин)

Теоретичні: (10/6 годин)

- Вивчення Закону про музей та музейну справу (2/2 години)

- Вивчення нормативних документів про порядок обліку музейних предметів основного фонду (2/1 години)
- Збереження музейних предметів – це основа історії краю (2/1 години)
- Вивчення Закону про охорону пам'ятників України. (2/1 години)
- Вивчення і складання Положення про музей при закладі освіти. (2/1 години)

Практичні: (6/4 годин)

- Ознайомлення з обліковою роботою та збереження музейних предметів. (2/2 години)
- Опис експонатів – основа збереження і цінності предмета для історії. (2/1 години)
- Способи інвентарного шифрування експонатів (2/1 години)

9. Організація і проведення краєзнавчої експедиції. (16/12 годин)

Теоретичні: (8/6 годин)

- Підготовка необхідної документації для проведення краєзнавчої експедиції. (2/2 години)
- Правила проведення опитування респондентів в експедиції. (2/2 години)
- Вимоги до ведення щоденника експедиції та облік зібраних експонатів під час експедиції. (2/2 години)
- Вимоги до збереження зібраних експонатів під час експедиції (2/- години)

Практичні: (8/6 годин)

- Складання запитальників для опитування респондентів. (2/2 години)
- Облікування експонатів в інвентарній картці. (2/2 години)

- Шифрування музейних предметів за матеріалом виготовлення. (2/1 години)
- Складання опису експонатів під час експедиції. (2/1 години)

10. Фізична підготовка гуртківців до участі у туристсько-краєзнавчих мандрівках. (20/12 годин)

Теоретичні: (6/4 годин)

- Вимоги до занять фізичними вправами. Значення їх для здоров'я людини. (2/2 години)
- Загартування та методи його застосування в умовах краєзнавчої експедиції. (2/1 години)
- Приготування їжі у польових умовах. (2/1 години)

Практичні: (14/ 8 годин)

- Встановлення намету у польових умовах (2/2 години)
- Орієнтування на місцевості. Здобуття навичок орієнтування за допомогою компасу (4/2 години)
- Відбір спорядження та укладання рюкзаків (2/1 години)
- Розкладання вогнища та його різновиди. (2/1 години)
- Водносолевий режим під час мандрівок та експедиції. (2/1 години)
- Правила особистої гігієни. Профілактика захворювань під час подорожі. (2/1 години)

11. Долікарська медична допомога (8/6 годин)

Теоретичні: (4/2 години)

- Необхідна аптечка для мандрівок та експедицій (2/1 години)
- Основні методи реанімації (2/1 години)

Практичні: (4/4 години)

- Перша допомога при травмах (поранення, вивихи, переломи) (2/2 години)
- Перша допомога при опіках, переохолодженнях. (2/2 години)

12. Краєзнавча експедиція. (24/16 години)

Основні вимоги до знань та умінь вихованців

Повинні знати:

- *Основні поняття музейної справи*
- *Основні вимоги до оформлення експозиції*
- *Історію та культуру рідного краю*
- *Головні установи, де можна черпати історичну інформацію*
- *Музейну збірку Миколаївського обласного Центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді*

Повинні уміти:

- *Скласти опис музейного предмету*
- *Відбирати необхідні експонати для виставки*
- *Скласти текст екскурсії і проводити її*
- *Вести облік експонатів*
- *Вести опитування респондентів*
- *Систематизувати зібраний матеріал*
- *Бережливо відноситись до музейних предметів*

II рік навчання

Мета: ознайомити з основними поняттями пам'яткознавства, показати взаємозв'язок з історичним краєзнавством, ознайомити з системою захисту і збереження пам'яток історії та культури, навчити принципам відбору, класифікації та систематизації пам'яток історії, що розкривають становлення і розвиток позашкільного закладу на прикладі Миколаївського обласного Центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді, а також

використання музейних матеріалів у навчально-виховному процесі та у написанні пошуково-дослідницьких робіт на основі зібраного матеріалу під час краєзнавчих експедицій.

Навчально-тематичний план гуртка II-й рік навчання

№	Назва розділів і тем	Кількість годин			
		Всього	Теоретичних	Практичних	
				У приміщенні	На місцевості
1.	Вступне заняття. Завдання гуртка та головна роль екскурсовода у роботі музею	4 (2)	4 (2)		
2.	Туристсько – краєзнавчі можливості Миколаївщини	20 (14)	6 (4)	4 (2)	10 (8)
3.	Пам'яткознавство у системі краєзнавства	28 (20)	14 (8)	8 (6)	6 (6)
4.	Вивчення історії Миколаївщини. Пам'ятні місця та пам'ятники на території рідного краю	36 (28)	16 (10)	8 (6)	12 (12)
5.	Долікарська допомога у краєзнавчому гуртку	6 (4)	2 (2)	2 (-)	2 (2)
6.	Нерухомі пам'ятки історії	16 (10)	6 (4)	2 (2)	8 (4)
7.	Пам'ятки архітектури на Миколаївщині	14 (8)	4 (2)	2 (2)	8 (4)
8.	Основи організації музейної справи на Миколаївщині.	20 (16)	6 (4)	4 (2)	10 (10)
9.	Значення краєзнавчого пошуку для роботи музею у позашкільному закладі	28 (18)	8 (6)	10 (4)	10 (8)
10.	Пам'ятки монументального мистецтва	10 (6)	4 (2)		6 (4)
11.	Культові пам'ятки та значення для краєзнавства церковного	14 (6)	6 (2)	2(-)	6 (4)

	малярства				
12.	Проведення краєзнавчої експедиції	20 (12)			20 (12)
	Всього:	216 (144)	76 (46)	42 (24)	98 (74)

Програма

1. Вступне заняття. Завдання гуртка та головна роль екскурсовода у роботі музею. (4/2 години)

- Завдання гуртка та головна роль екскурсовода у роботі музею. (2/1 години)
- Техніка безпеки під час екскурсій та мандрівок. (2/1 години)

2. Туристсько – краєзнавчі можливості Миколаївщини (20/14 годин)

Теоретичні: (6/4 годин)

- Взаємозв'язок музею, краєзнавства та туризму. (2/- години)
- Фізико – географічна характеристика Миколаївщини (2/2 години)
- Заповідні місця Миколаївщини (2/2 години)

Практичні: (14/10 годин)

- Проведення інтелектуальної гри: «Що? Де? Коли?» з теми: «Тваринний і рослинний світ Миколаївщини» (2/2 години)
- Екскурсія до Будинку природи м. Миколаєва. (2/2 години)
- Особливості складання довідника музейних предметів. (2/- години)
- Краєзнавчі погляди Францева і створення музейної колекції, тобто створення обласного краєзнавчого музею. (2/2 години)
- Екскурсія до обласного краєзнавчого музею та знайомство з колекцією Францева. (2/1 години)
- Ставлення сім'ї Аркасів до краєзнавства та їх роль у його розвитку. (2/1 години)

- Краєзнавчий рух учнівської молоді на Миколаївщині «Пізнай свою країну» (2/2 години)

3. Пам'яткознавство у системі краєзнавства (28/20 годин)

Теоретичні : (14/ 8 годин)

- Вивчення базових термінів пам'яткознавства. (2/2 години)
- Основні критерії визначення пам'яток історії та культури. (2/1 години)
- Історичні аспекти охорони та збереження пам'яток на Миколаївщині. (2/1 години)
- Поняття про Державний реєстр нерухомих об'єктів історико – культурної спадщини. (2/2 години)
- Формування концепції захисту та збереження пам'яток. (2/2 години)
- Класифікація пам'яток археології. (4/2 години)

Практичні: (14/12 годин)

- Екскурсія до управління охорони пам'яток на Миколаївщині і знайомство із специфікою його роботи. (2/2 години)
- Складання детального опису нерухомої пам'ятки. (2/2 години)
- Закон України про охорону пам'яток. (2/1 години)
- Екскурсія до Госпітальної церкви, як до об'єкту, що є пам'яткою архітектури місцевого значення. (2/1 години)
- Складання реєстру пам'яток архітектури м.Миколаєва. (2/2 години)
- Складання паспорту на пам'ятку історико – культурної спадщини. (2/2 години)
- Екскурсія до археологічної пам'ятки «Дикий Сад» (2/2 години)

4. Вивчення історії Миколаївщини. Пам'ятні місця та пам'ятники на території рідного краю. (36/28 годин)

Теоретичні: (16/10 годин)

- Рідний край у період античної культури та пізньої бронзи.(4/2 години)
- Миколаївщина – територія, через яку у сиву давнину проходив шлях «із варяг у греки» (2/2 години)
- «Дике поле» та заселення його на Півдні України. (2/2 години)
- Розвиток козацтва в Україні та козацькі поселення на Миколаївщині. (4/2 години)
- Російсько-турецькі війни та заснування м.Миколаєва. (4/2 години)

Практичні: (20/18 годин)

- Екскурсія до національного заповідника «Ольвія» (8/6 годин)
- Екскурсія до музею Інституту історії та права МДУ ім. В.О.Сухомлинського. Поселенні «Дикий Сад» (2/2 години)
- Краєзнавча вікторина на тему: «Козацькі поселення на Миколаївщині» (2/2 години)
- Екскурсія до музею суднобудування і флоту. (2/2 години)
- Круглий стіл на тему «Причини заселення території Півдня України» (2/2 години)
- Пішохідна екскурсія до Будівельного коледжу(пам'ятник Гнату Шевченко, герою Кримської війни)(2/2 години)
- Інтелектуальна гра «Що? Де? Коли?» на тему: «Заснування м. Миколаєва» (2/2 годин)

5. Долікарська допомога у краєзнавчому гуртку (6/4 годин)

Теоретичні: (2/2 години)

- Особливості реанімації при перевтомленні (2/2 години)

Практичні: (4/2 години)

- Перша допомога при перших розладах дихання. (2/1 години)
- Перша допомога при гострих болях живота. (2/1 години)

6. Нерухомі пам'ятки історії (16/10 годин)

Теоретичні: (6/4 годин)

- Понятійно – термінологічні аспекти нерухомих об'єктів. (2/2 години)
- Критерії оцінювання та відбору нерухомих пам'яток. (4/2 години)

Практичні: (10/6 годин)

- Складання довідника нерухомих пам'яток м.Миколаєва (2/2 години)
- Визначення нерухомих пам'яток за критеріями оцінювання (2/2 години)
- Екскурсія в національний ландшафтний заповідник Тилігульський (6/2 годин)

7. Пам'ятки архітектури на Миколаївщині. (14/ 8 годин)

Теоретичні: (4/2 години)

- Строгий класицизм в Миколаєві. (2/1 години)
- Багатоликий модерн і його розвиток в Миколаєві (2/1 години)

Практичні: (10/6 годин)

- Екскурсія до будинку Головного командира Чорноморського флоту і портів (нині музей флоту). Зразок класицизму, що зберігся до нашого часу. Фотографування та ознайомлення з кресленнями. Будинок, в якому було розміщено Депо карт, будинок І.Дерибаса, Адміралтейський собор та церква Різдва Богородиці (4/2 години)

- Екскурсія містом, архітектура якого представляє пізній класицизм. (Будинок з мезоніном – вул.Пушкінська, будинок з 6-колонним портиком – вул. Декабристів, 15, будинок флагманів і командирів, Морська астрономічна обсерваторія, Свято – Нікольська (Грецька))церква на вул. Фалеевській) (4/2 години)
- Романтичний стиль або еkleктика в Миколаєві. (ансамбль казарм флотського екіпажу, Головні ворота Адміралтейства, Лютеранська кірха, палац Потьомкіна в Спаську) (2/2 години)

8. Основи організації музейної справи на Миколаївщині. (20/16 годин)

Теоретичні: (6/4 годин)

- Профільна класифікація музеїв. Державні музеї на Миколаївщині. (2/2 години)
- Громадські музеї, що підпорядковані управлінню культури (2/2 години)
- Музеї при навчальних закладах освіти (2/- години)

Практичні : (14/ 12 годин)

- Екскурсія в музей при закладі освіти . Музей «Мир і людина» (2/2 години)
- Краєзнавча вікторина «Мій рідний край, моя земля очима сучасників» (2/2 години)
- Екскурсія до фонду культури. Приватні колекції. (2/2 години)
- Екскурсія «Місцями бойової слави» (4/2 години)
- Відбір матеріалів для оформлення виставки на тему: «Стежками рідного краю» (2/2 години)
- Складання текстів за матеріалами виставки. (2/2 години)

9. Значення краєзнавчого пошуку для роботи музею у позашкільному закладі. (28 / 18 годин)

Теоретичні (8/ 6 годин)

- Профільна класифікація музеїв. Державні музеї на Миколаївщині. (4/2 години)
- Громадські музеї, що підпорядковані управлінню культури (2/2 години)
- Музеї при навчальних закладах освіти (2/2 години)

Практичні (20/12 години)

- Екскурсія в музей при закладі освіти . Музей «Мир і людина» (2/2 години)
- Краєзнавча вікторина «Мій рідний край, моя земля очима сучасників» (2/2 години)
- Екскурсія до фонду культури. Приватні колекції. (4/2 години)
- Екскурсія «Місцями бойової слави» (4/2 години)
- Відбір матеріалів для оформлення виставки на тему: «Стежками рідного краю» (4/2 години)
- Складання текстів за матеріалами виставки. (4/2 години)

10. Пам'ятки монументального мистецтва. (10/6 годин)

Теоретичні: (4/2 години)

- Монументальне мистецтво – специфічна форма суспільної свідомості. (2/1 години)
- Пам'ятки мистецтва – незамінні джерела вивчення історичного минулого. (2/1 години)

Практичні: (6/4 годин)

- Колекція кам'яних баб обласного краєзнавчого музею. (2 години)
- Монументальні споруди міського некрополю, як джерело вивчення історії міста. (2/1 години)
- Монументи на вулиці Адміральській. (2/1 години)

11. Культурні пам'ятки та їх значення для краєзнавства церковного малярства. (14/6 годин)

Теоретичні: (6/2 годин)

- Культурні пам'ятки, знищені за радянської влади у Миколаєві. (2/2 години)
- Поєднання культурної споруди з розвитком міст Миколаєва. (2/2 години)
- Найдавніші культурні споруди м.Миколаєва, що збереглися до нашого часу. (2/- години)

Практичні: (8/4 годин)

- Екскурсія до Госпітальної церкви та церкви Святого Пантелеймона. (2/1 години)
- Екскурсія до церкви Всіх Святих. (2/1 години)
- Екскурсія до Свято – Нікольської (Грецької) церкви. (2/1 години)
- Диспут на тему: «Особливості церковного малярства у церквах Миколаєва». (2/1 години)

12. Проведення краєзнавчої експедиції. (20/12 годин)

Основні вимоги до знань і умінь вихованців гуртка

Повинні знати:

- *Основні поняття пам'яткознавства*
- *Основні стилі в архітектурі міста Миколаєва*
- *Профільну класифікацію музеїв*
- *Основні поняття монументального мистецтва*
- *Особливості церковного малярства*

Повинні уміти:

- *Складати списки музеїв за профілем*
- *Робити опис монументів*
- *Складати екскурсії з архітектурного напрямку*
- *Фотографувати архітектурні споруди*
- *Складати паспорт на архітектурні споруди*

III-й рік навчання

Програма гуртка «Юні музеєзнавці» розрахована для учнів 10-11 класів, адже окрім краєзнавчої роботи, дітям слід вивчити законодавчу базу музейної справи, органи управління та структуру. Бо саме в цей період часу у школах, діти знайомляться із головним кодексом України-Конституцією, тому вивчення Закону України «про музеї», є якнайкращим варіантом залучення до опанування правовими основами музеєзнавства.

На заняттях гуртка, діти опанують головні правила роботи музеїв, здобудуть знання в області краєзнавства, зокрема дана програма направлена на вивчення «колиски» української культури - Західної України. Гуртківці без вагань навчаться володіти інформацією щодо розробки та проведення екскурсії, застосувати набуті навички на практиці.

III рік навчання

№	Назва розділів і тем	Кількість годин			
		Всього	Теоретичних	Практичних	
				У приміщенні	На місцевості
1.	Вступне заняття. Постановка мети та завдання гуртка	4 (2)	4 (2)		
2.	Складання звіту про краєзнавчу експедицію.	30 (22)	8 (4)	22 (18)	
3.	Органи управління музейною справою в Україні.	14 (10)	10 (8)		4 (2)
4.	Музейне законодавство України.	10 (6)	8 (2)		2 (4)
5.	Міжнародні зв'язки музеїв.	18 (10)	18 (10)		
6.	Система охорони музеїв.	20 (12)	16 (8)		4 (4)
7.	Позамузейні форми роботи музейних установ.	20 (10)	10 (4)		10 (6)
8.	Експерсійна робота. Методика розробки та проведення віртуальної музейної екскурсії.	40 (32)	12(8)	28 (24)	
9.	Вивчення та охорона пам'ятників історії і культури Західної України (за вибором керівника гуртка).	22 (16)	18 (10)	4 (6)	
10.	Досягнення вітчизняного музеєзнавства та його актуальні проблеми .	30 (16)	20 (6)	4 (2)	6 (8)
11.	Експедиція	8 (8)	4 (2)	2 (2)	2 (4)
	Всього:	216 (144)	128 (64)	60 (52)	28 (28)

Програма:

1. Вступне заняття. Постановка мети та завдання гуртка – 4 (2) години.

Теоретичні (4/2 години):

- Постановка цілей щодо роботи гуртка на новий навчальний рік. (2/2 години)
- Тематичне заняття, присвячене подіям Великої Вітчизняної Війни. (2/- години)

2. Складання звіту про краєзнавчу експедицію - 30 (22) годин.

Теоретичні (8/4 годин):

- Робота з методичними розробками й теоретичними вказівками щодо написання звіту. (4/2 години).
- Порівняння та аналіз попередніх робіт по експедиціях минулих років (4/2 години).

Практичні (22/18 години):

- Обговорення підсумків походу «Місцями М. Аркаса» (4/4 години)
- Збір фотоматеріалів з експедиції та підготовка зібраних історичних фактів. (4/4 години)
- Написання учнями вражень від проведеної експедиції. (4/2 години)
- Групування фото- та історичних даних до єдиного звіту. (4/2 години)
- Збір та комплектація матеріалу по експедиції (4/4 години).
- Підбиття підсумків та здача звіту (2/2 години).

3. Органи управління музейною справою в Україні – 14/10 годин.

Теоретичні (10/8 годин):

- Міністерство Культури та Туризму України. Керівництво Міністерства. (2/2 години)
- Структура Центрального Апарату Міністерства (4/2 години).
- Державна Служба контролю за переміщенням культурних цінностей через кордон. (2/2 години).

- Державна служба з питань національної культурної спадщини. (2/2 години).

Практичні (4/2 години):

- Відвідування Миколаївського управління з питань туризму (4/2 години).

4. Музейне законодавство України -10/6 годин.

Теоретичні (8/2 годин):

- Закон України «Про музеї та музейну справу». Ознайомлення (4/2 години).
- Робота з головними статтями Закону України «Про музеї» (2/- години).
- Нормативно-правові акти Міністерства Культури та Туризму України (2/- години).

Практичні (2/4 години):

- Робота в органах управління музеями по місту (2/4 години).

5. Міжнародні зв'язки музеїв – 18/10 годин.

Теоретичні (18/10 годин):

- Ознайомлення з основними асоціаціями музеїв та організаціями музейних колекціонерів (4/2 години).
- Пошук музейних колекціонерів за кордоном (4/2 години).
- Збір інформації щодо міжнародних зв'язків музеїв (4/2 години).
- Аукціонні заходи та колекціонерські організації (4/2 години).
- Зарубіжні форуми та з'їзди (2/2 години).

6. Система охорони музеїв - 20/12 годин.

Теоретичні (16/8 годин):

- Положення «Про головне управління культури, мистецтв та охорони національної спадщини» (4/2 години).
- Закон України «Про охорону і використання пам'яток історії та культури» (4/2 години).

- Україна - член Конвенції «Про охорону Всесвітньої культурної спадщини» (4/2 години).
- Заповідні місця культури України (4/2 години).

Практичні (4/4 години):

1. Відвідування Миколаївського краєзнавчого музею та збір інформації щодо охорони закладу (4/4 години).

7. Позамузейні форми роботи музейних установ – 20/10 годин.

Теоретичні (10/4 годин):

- Теорія розробки виставок (4/2 години).
- Організаційні заходи щодо заохочення підростаючого покоління до вивчення історії рідного краю (6/2 годин).

Практичні (10/6 годин):

- Відвідування експозицій по місту Миколаїв (10/6 годин).

8. Екскурсійна робота. Методика розробки та проведення віртуальної музейної екскурсії - 40/32 годин.

Теоретичні (12/8 годин):

- Пошук та вибір об'єкту екскурсії (4/2 години).
- Ознайомлення з новими та пошук сталих стандартів розробки та постановки екскурсії (4/4 години).
- Основні теоретичні засади побудови плану-схеми екскурсії (4/2 години).

Практичні (28/24 годин): комп'ютерний клас

- Ознайомлення з обраною екскурсією через мережу Інтернет (2/2 години).
- Практичне застосування методики запам'ятовування експонатів (4/2 години).
- Пошук опису музейних експонатів через інші джерела (4/4 години).
- Вивчення тексту екскурсії (8/8 годин).
- Робота з мережею Інтернет. Продовження вивчення ходу екскурсії (4/2 години).
- Повторення й узагальнення вивченого. Обмін інформацією (2/2 години).
- Задача екскурсії (4/4 години).

9. Вивчення та охорона пам'ятників історії і культури Західної України (за вибором керівника гуртка)- 22/16 години.

Теоретичні (18/10 годин):

- Музей «Писанки» у Коломиї (2/1 години).
- Церква Б. Хмельницького (2/1 години).
- Музей «Гуцульщини» в Коломиї (2/1 години).
- Ознайомлення з роботою Яремчанських майстрів (2/2 години).
- Кам'янець - Подільський. Старовинний замок та фортеця (2/1 години).
- Замок в м. Луцьк (2/1 години).
- Найбільше село в Європі- с. Микуличин ,Яремчанський район (2/1 години).
- Вивчення архітектури Коломиї (4/2 години).

Практичні (4/6 години):

- Пошук та обмін знайденим матеріалом із запропонованих тем (4/6 години).

10. Досягнення вітчизняного музеєзнавства та його актуальні проблеми – 30/16 годин.

Теоретичні (20/6 годин):

- Державна політика в питаннях розвитку музеїв. Основні накази та розпорядження (10/2 годин).
- Музей як заклад виховання патріотизму серед молоді (6/2 годин).
- Перспективи розвитку музейної справи в Україні (4/2 години).

Практичні (10 годин):

- Пошук архівних даних щодо занедбаних музеїв. Робота в Миколаївському архіві (5 годин).
- Пошук інформації щодо відреконструйованих музеїв (5 години).

11. Експедиція - (8 годин).

Література

1. Архітектура. Короткий словник-довідник. – Київ, 1995
2. Ваганенко Л.Е. Організація туристської роботи // Збірник тез. Київ, 2000. – 133 с.
3. Волошин Н.И. Правове регулювання туристичної діяльності. К:1997. – 159 с.
4. Гештан О.П. Внутрішній туризм в Україні: окремі аспекти. – К.: 2002. – 264 с.
5. Гуляев В.Г. Організація туристичної діяльності. - М., 1996. - 312
6. Ємел'янов Б.В. Екскурсоведення, РОЗДІЛ 2Любіцева О.О
7. Ілюхін М.М. Особливості засобу показу в екскурсії. Методичні рекомендації. М., Турист, 1982.
8. Ковпаненко Н.Г. До історії вивчення пам'яток монументального мистецтва. // Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження. – К., 1998
9. Крючков Ю.С. История улиц Николаева. – Николаев. Возможности Киммерии, 1997
10. Крючков Ю.С. Град Святого Николая. Путеводитель по старому Николаеву. – Николаев. Возможности Киммерии, 2003
11. Крючков Ю.С. Старый Николаев. Топонимический словарь-справочник. Издательство Ирины Гудым. - Николаев, 2008
12. Крючков Ю.С. Архитектура старого Николаева. – Николаев. Возможности Киммерии, 2008
13. Методичні рекомендації з питань музейної справи. – Миколаїв, 2006
14. Методика розробки турів. - К., 2003. – 187 с.
15. Марусяк А.В. Економічні функції туризму на сучасному етапі // Економіка України. - 2002. - №3-4. - С. 16 – 17.
16. Мацала В.Ц. Рекреаційно-туристичний комплекс України. - Л.: 1997. – 215 с.

17. Никитин. На круги своя. История прихода евангелическо-лютеранской церкви Христа Спасителя г. Николаева. Издательство Ирины Гудим. – Николаев, 2006
18. Огренич Н.М. Хронограф Миколаївщини. – Миколаїв. Видавництво Ирины Гудим, 2007
19. . Основні тематичні напрямки національної системи туристсько-екскурсійних маршрутів. – К.: 1999. – 86 с.
20. Основи менеджменту туризму / Наук. ред. В. А. Квартальнов. - М.: Р
- 21.
22. Путівник. Памятними місцями м.Миколаєва. – Миколаїв, 2006
23. Памяткознавчі студії в Україні. – Київ, 2007
24. Практикум з валеології. Основи долікарської допомоги. – Тернопіль, 2000
25. Пасічний П.С. Туризм та екскурсії. М., Турист, 1982.
26. Плахова Л.С. В допомога екскурсіводу. Збірник методичних і довідкових матеріалів. М., РМ АТ, 1998.
27. Статистичний бюлетень. Туризм в Україні. – К., 2004.
28. Строев К.Ф. Краєзнавство. 2-е изд., М., Просвіта, 1974.
29. Туристичний термінологічний словник / Авт.-скл. И. В. Зорін, - М.: Радянський спорт, 1999. – 177 с.
30. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні. К., Вища школа, 2002.
31. Хлопинская Л.Д. Дворец-музей на Адмиральской. – Николаев. Возможности Киммерии, 2004
32. Чернявская Е. Ценность и оценка памятников архитектуры. //Памятники в контексте историко-культурной среды: Сборник научных трудов. – М.,1990
33. Інтернет-ресурси:
<http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/>